

Nr 121

Utlåtande i anledning av motioner angående sysselsättningspolitiskt motiverade hyrestillskott m. m.

(3:e avd.)

I de likalydande i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 115 och därvid redovisad reviderad finansplan väckta motionerna I: 1056 av herr Karl Pettersson m. fl. och II: 1217 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. har hemställts att riksdagen måtte besluta

a. att försöksverksamheten med hyrestillskott skall insättas som ett komplement till bortavistelsebidraget vid sysselsättning på annan ort än hemorten,

b. att införandet av hyrestillskott vid sådan sysselsättning icke skall användas som instrument för att kunna styra folkomflyttningen från vissa områden av landet till ett annat område,

c. att samarbetet mellan industridepartementet och Industriförbundet och en snabb inventering av möjligheterna att lokalisera företag till livskraftiga orter i sysselsättningssvaga regioner forceras och följs av snabba åtgärder för att uppfylla detta mål, samt

d. att åtgärder i första hand vidtas för att skaffa arbetstillfällen i de sysselsättningssvaga regionerna och att sådana åtgärder prioriteras före omflyttning av arbetskraft till andra delar av landet.

Utskottet

Kungl. Maj:t har enligt vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan av reviderad finansplan 1969 (prop. 115, s. 10) medgivit att arbetsmarknadsstyrelsen tills vidare försöksvis får utbetala vissa hyrestillskott i anslutning till att flyttande arbetskraft slutgiltigt byter bostadsort. Hyrestillskottet anges vara avsett som ett alternativ till det nuvarande s. k. bortavistelsebidraget.

I motionerna har hemställts om beslut att hyrestillskott skall utgå som komplement till bortavistelsebidrag och att de inte skall användas som instrument för att styra folkomflyttningen inom landet.

Bortavistelsebidraget är en form av flyttningsbidrag som avser att täcka merkostnaderna för hushåll i två orter för familjeförsörjare som inte kan få familjebostad i eller i närheten av ny anställningsort. Bidraget förutsätter bl. a. att ar-

betstagaren avser att varaktigt bosätta sig i den nya anställningsorten och att den nya anställningen beräknas vara minst sex månader. Bidraget utgår med 450 kr. i månaden samt 60 kr. i månaden för varje hemmavarande barn under 16 år. Efter sex månader nedsätts bidraget till hälften och utgår med sålunda reducerat belopp under ytterligare sex månader. Möjligheten att uppbära bortavistelsebidrag är sålunda knuten till att ny familjebostad inte kunnat anskaffas under det första anställningsåret efter flyttningen.

Enligt de närmare föreskrifterna om försöksverksamheten (k. br. 25/4 1969) utgår hyrestillskott till familjeförsörjare som i samband med tillträde av anställning i annan ort fått familjebostad i eller i närheten av den nya anställningsorten under vissa förutsättningar, bl. a. att arbetstagaren avser att varaktigt bosätta sig där och att de allmänna förutsättningarna för flyttningsbidrag enligt 30—32 §§ arbetsmarknadskungörelsen är tillämpliga. Tillskottet utgår under ett år från det bostaden tillträdde. Under de första sex månaderna av anställningstiden utgår helt tillskott med skillnaden mellan månadshyran och 300 kr., dock med högst 450 kr. för månad, och nedsätts därefter till hälften. Har arbetstagaren bortavistelsebidrag då han tillträder den nya bostaden får detta bidrag ersättas av hyrestillskott för tid då bidraget skulle ha utgått om han inte fått familjebostad. Eftersom bortavistelsebidrag utgår endast om familjebostad inte kan anskaffas utgör hyrestillskottet i realiteten ett komplement och inte ett alternativ till bortavistelsebidraget.

Försöksverksamheten syftar enligt departementschefen till att underlätta flyttning av arbetskraft för att hindra en överansträngning av resurserna i Syd- och Mellansverige och bör leda till en förbättring av sysselsättningsläget i skogslänen.

Hemställan i motionerna i denna del torde inte syfta till att avvisa eller inskränka försöksverksamheten på grund av dess avsedda rörlighetsfrämjande effekt.

Motionsförslaget syftar enligt motiveringen närmast till att arbetstagaren skulle ges valrätt mellan förslaget hyrestillskott vid definitiv flyttning och ett bidrag vid fortsatt dubbel bosättning även om familjebostad skulle erbjudas. Därmed skulle uppnås att avflyttningen från ett område med brist på arbetstillfällen inte blev definitiv.

Hemställan i motionerna om att hyrestillskotten skall sättas in som ett komplement till bortavistelsebidraget torde enligt det anförda få anses tillgodosedd.

Vad angår hemställan om användningen av hyrestillskotten har utskottet funnit att försöksverksamheten med dess rörelsefrämjande syfte i och för sig har godtagits även av motionärerna. Farhågorna att därmed skulle ges stimulans till flyttning av arbetskraft som genom lokaliseringsspolitiska eller andra åtgärder kan komma att få arbetstillfällen i hemorten får anses stillade redan genom bidragsvillkoret att de allmänna förutsättningarna för flyttningsbidrag skall vara uppfyllda. En på längre sikt förväntad bättre arbetsmarknadssituation i hemorten torde inte kunna åberopas mot nödvändigheten att nu stimulera till en utjämning av den geografiska arbetskraftsbalansen och därmed till resursskapande produktion.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att för flyttningsbidrag beräknade medel under anslaget till Allmänna beredskapsarbeten m. m. tas i anspråk för försöksverksamheten.

Hemställan rörande ett forcerat samarbete mellan staten och näringslivet får anses endast innebära en motionärernas anslutning till de av chefen för inrikesdepartementet redan vidtagna åtgärder som syftar till en snabb inventering av nya lokaliseringmöjligheter. Någon riksdagens åtgärd kan inte anses erforderlig.

Vad avser hemställan om snabba åtgärder för företagslokalisering till livskraftiga orter i sysselsättningssvaga regioner får utskottet hänvisa till riksdagens beslut i anledning av utskottets utlåtande nr 57 och 58. Motionernas syfte får anses tillgodosett utan ett nytt riksdagens beslut i detta ämne.

Hemställan i motionerna om en prioritering av sysselsättningsskapande lokaliseringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder framför de rörlighetsfrämjande åtgärderna torde enligt vad utskottet fått anledning utgå ifrån inte avse att minska de sistnämnda åtgärderna. Syftet torde vara att markera vikten av att ytterligare sysselsättningsskapande åtgärder kommer till stånd i de sysselsättningssvaga regionerna.

I den principiella frågan om den lämpliga avvägningen mellan olika typer av åtgärder erinrar utskottet om vad bankoutskottet anfört i sitt utlåtande nr 30 (s. 7) om avvägningen mellan arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringspolitiska insatser. I övrigt hänvisar statsutskottet till dess nämnda utlåtanden nr 57 och 58, i vilka stor vikt lagts vid åtgärder som kan motverka de regionala skillnaderna i sysselsättningen. Budgetfrågorna i dessa delar har redan varit föremål för riksdagens beslut. Med hänsyn därtill och till det föreslagna beslutets icke konkretiserade innehåll torde frågan få anses redan behandlad av årets riksdag och bör därför inte lämpligen behandlas i ett nytt sakbeslut. Motionärernas syfte är redan tillgodosett.

Utskottet hemställer

1. beträffande inriktningen av försöksverksamheten med hyrestillskott att riksdagen avslår motionerna I: 1056 och II: 1217 såvitt nu är i fråga,
2. beträffande kostnaderna för försöksverksamheten med hyrestillskott att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande viss samverkan mellan staten och Sveriges industriförbund att riksdagen avslår motionerna I: 1056 och II: 1217 såvitt nu är i fråga,
4. beträffande förstärkta sysselsättningsskapande insatser i vissa regioner att riksdagen avslår motionerna I: 1056 och II: 1217 såvitt nu är i fråga.

Stockholm den 23 maj 1969

På statsutskottets vägnar:

BIRGER ANDERSSON

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), Axel Andersson (fp), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Herbert Larsson (s), Rönnberg (s), Eric Peterson (fp), Wallmark (m), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Thorle Nilsson (s), Strandberg (m) och fru Elvy Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Mellqvist (s), Gustafson i Göteborg (fp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Mattsson (cp), Johansson i Norrköping (s), Enskog (fp), Nordstrandh (m), Alemyr (s), Nilsson i Tvärålund (cp), Gustafsson i Uddevalla (s), Fagerlund (s), Blomkvist (s), Dahlgren (cp), Gustavsson i Ängelholm (s) och Petersson i Gäddvik (m).

Reservation

beträffande försöksverksamheten med hyrestillskott av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Eric Peterson (fp), Wallmark (m), Strandberg (m), fru Elvy Olsson (cp), herrar Gustafson i Göteborg (fp), Mattsson (cp), Enskog (fp), Nordstrandh (m), Nilsson i Tvärålund (cp), Dahlgren (cp) och Petersson i Gäddvik (m) som anser att

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 2 som börjar med »Hemställan i» och slutar med »rörlighetsfrämjande effekt» bort ha följande lydelse:

»Därmed ökar emellertid också risken för en varaktig avflyttning från nämnda län. Hemställan i motionerna i denna del syftar till att rikta uppmärksamheten på dessa risker.»

dels det stycke i utskottets utåtande på s. 2 som börjar med »vad angår» och slutar med »resursskapande produktion» bort ha följande lydelse:

»Farhågorna för att användningen av hyrestillskotten skulle ge stimulans till flyttning av arbetskraft som genom lokaliseringpolitiska eller andra åtgärder kan komma att få arbetstillfällen i hemorten kan icke anses helt obefogade. En på längre sikt förväntad bättre arbetsmarknadssituation i hemorten måste i första hand beaktas även om en utjämning eftersträvas av den geografiska arbetskraftbalansen för att öka förutsättningarna för resursskapande produktion. Denna utskottets mening bör i särskild skrivelse delges Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. beträffande inriktningen av försöksverksamheten med hyrestillskott att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 1056 och II: 1217 såvitt nu är i fråga,»